

Razstava učil v Ljubljani.*)

Kranjska IV. deželna učiteljska skupščina, ki je trajala samo dobro uro, je imela večji in boljši uspeh kakor vse tri njene prednice. Pri III. deželni učiteljski skupščini je bilo stavljenih in tudi sprejetih celo vrsto raznih predlogov v prilog ljudskemu učiteljstvu in šolstvu, a izvršil se ni niti eden. Pri letošnji deželni učiteljski skupščini je bil pa stavljen in tudi enoglasno sprejet en sam predlog, ki je pa velike važnosti in dalekosežnega pomena ne samo za kranjsko, ampak sploh za vse avstrijsko učiteljstvo. Predlog, da legitimni zastopniki kranjskega učiteljstva toliko časa ne bodo zborovali, dokler učiteljstvu ne izboljšajo plač, kakor zahteva § 55. drž. šolskega zakona, je imel en sam namen, in sicer pokazati svetu, v kaki bedi se nahaja kranjsko učiteljstvo in kako malo se brigajo poklicani faktorji za izboljšanje plač kranjskemu učiteljstvu. Ni naš namen, ob tej priliki obširneje se baviti s tem perečim vprašanjem, saj so že mnogo pisali vsi avstrijski in tudi izvenavstrijski učiteljski in politični listi prav po zaslugi in zaradi neustrašenosti naših vrlih delegatov o bedi kranjskega učiteljstva, ki je pravi škandal XX. stoletja. Skrbeli pa bomo, da se bo o tem škandalu še pisalo.

Drugi veliki uspeh te zgodovinske IV. kranjske deželne učiteljske skupščine pa je bila razstava učil.

Res čudno je, da ima kranjsko, do mozga izžeto in sestrano učiteljstvo še toliko moralnih in fizičnih sil v sebi, da priredi tako velikansko in tako dovršeno razstavo, kakršne bržkone še ni bilo v Avstriji. Ta drugi uspeh zadnje deželne učiteljske skupščine je pač najboljši dokaz in živa priča trudoljubivosti, delavnosti vztrajnosti in ljubezni do stanu in našega naroda, ki jo goji trpeče kranjsko učiteljstvo v svojih dobrih in odkritih srcih. Ko bi bili poklicani činitelji tako vneti in tako naklonjeni učiteljstvu, kakor je ono vneto in naklonjeno šoli, bi stal naš narod na drugačni stopnji blaginje kakor se pa, žal, nahaja dandanes.

Pa škoda časa in besedi, zakaj tisti, ki imajo v rokah usodo kranjskega učiteljstva, nimajo src za nas, ampak negujejo na rovaš učiteljstva in ljudstva svoje lastne osebne koristi ter pobijajo z gnusnimi sredstvi svojega političnega nasprotnika, svoj narod pa pehajo v pogubo in nesrečo!

Po tem kratkem uvodu preidimo k razstavi sami.

Razstava je bila nastanjena v 20. sobah na šentjakobski dekliški šoli in deloma tudi na II. mestni šoli.

V pritličju šentjakobske šole so bila razstavljena učila za veronauk, nazorni nauk, računstvo in geometriško oblekoslovje, razna učila, ki so jih priredili učitelji sami in pa raznovrstna učila, ki jih je razstavila tvrdka Pichlerjeva z Dunaja.

V prvem nadstropju so bili razstavljeni pismeni in risalni izdelki ljubljanskih deških ljudskih šol. Bled, Bohinjska Bistrica, Loški potok in Postojna; na desni strani pa učila za domoznanstvo, Kranjsko ter risalni izdelki c. kr. učiteljskega v Ljubljani. Na hodniku so pa razpostavile svoje izdelke tvrdke Bonač, Bahovec, Petrič in Pichler.

V drugem nadstropju je bila razstava učil ljudskih šol litijskega in krškega okraja, učila za prirodopis, prirodoslovje, za zemljepisje in zgodovino in učila za obravnavo Avstrije.

*) Tega poročila nismo prijaviili prej, ker nam je vedno primanjlo prostora.

V telovadnici II. mestne šole so bili pa razstavljeni risarski izdelki krške meščanske šole in v 2. nadstropju na hodniku krasna tehnološka zbirka, ki jo je zbral in priredil g. nadučitelj Fr. Gabršek.

To je torej splošni pregled razstave; nadrobneje bomo poročali v prihodnjih številkah. (Dalje.)

Za odpravo krajevnega plačilnega sistema v Istri.

V članku z gorenjim naslovom, ki smo ga priobčili v 38. in 39. številki, je več stvarnih tiskovnih pogreškov in drugih neljubih pomot, ki jako kvarijo spis in se morajo že v interesu zadeve same in pa tudi zaradi eventualnih ugovorov in očitanih vsekakor popraviti.

1. V 38. številki, str. 324., v prvi polovici »Razkaza 1.« vrsta zadnja, predal zadnji, mora stati **28** in ne 82.

2. V 39. številki, str. 334., pod »Razkazom 5.«, kolona 2., vrsta 5., je izpadla številka 3, in bi moralo namesto 8920 stati **83920**.

3. V isti številki, str. 335., kolona 1., vrsta 23. odzgoraj mora biti število **145** in ne 135.

4. Med 37. in 38. vrsto v isti koloni mora stati: Za 191387 slovanskih prebivalcev je izdala dežela na letnih plačah, opravičinah in krajevnih dokladah 166220 K, za 137502 italijanskih prebivalcev pa 279200 K, torej za **53885** manj prebivalcev italijanske narodnosti je potrosila dežela pod navedenimi naslovi **112980 K** več za šolstvo na leto in ravno viceversa pa na škodo slovenskemu prebivalstvu, tako da je prišlo na 1 slovanskega prebivalca v šolske namene v istem letu le **0.8685 K**, na 1 italijanskega prebivalca pa **2.0305 K**, to je 1 Italijana ceni istrski deželni zbor skoraj trikrat toliko, kolikor enega Slovana! Kako sta se tu upoštevali enakopravnost in človeško dostojanstvo?

5. V isti številki, str. 335., kolona 2., vrsta 19. in 30., odpade v dotičnem številu desetinska pika, na konci 36. in v začetku 37. vrste mora stati beseda »zamenjamo« namesto »izvzamemo«.

Resolucijo, ki je bila enoglasno sprejeta koncem tega poročila, smo doslovno priobčili že v 34. številki na strani 284 in 285.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Novomeško okrajno učit. društvo. Na podlogi odborovega sklepa se vrši dne 12. t. m. ob 1. popoldne v I. razredu dekliške ljudske šole v Rudolfovem izredno zborovanje novomeškega okr. učit. društva, da izreče zbrano učiteljstvo delegatom dež. učit. skupščine na odločnem nastopu priznanje in zaupanje. Ker je zadeva stanovsko jako nujna in važna, je želeti čim večje udeležbe. Če bi pa bil kdo čč. tovariš ali tovarišev zadržan, udeležiti se zborovanja osebno, naj upošlje pismo svojo zaupnico! V slogi je moč!

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev logaškega okraja zboruje v četrtek, dne 12. oktobra ob 1/4. popoldne v šoli na Rakeku. Dnevni red. Poročilo o 4. deželni učiteljski skupščini 2. Članarina za leto 1906. 3. Nasveti. K mnogobrojni udeležbi vabi. Odbor.

Postojnskega učiteljskega društva izredni občni zbor se vrši v Postojni v nedeljo, dne 15. oktobra t. l. popoldne ob 4 uri v šoli. Dnevni red: 1.) Poročilo o deželni učiteljski konferenci; 2.) Razni predlogi. K temu zboru se vabi vse učiteljstvo.

Učiteljsko društvo litijskega okraja zboruje v četrtek, dne 12. oktobra t. l. ob treh popoldne v šoli v Šmartnem pri Litiji. Dnevni red: 1. Poročilo o deželni učiteljski skupščini. 2. Razgovor v raznih društvenih zadevah in nasvesti. K mnogobrojni udeležbi najvljudneje vabi odbor.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo. Iz Šoštanja nam poročajo, da je tamošnje učiteljsko društvo dne 9. septembra t. l. priredilo svojemu odhajajočemu častnemu članu, upokojenemu nadučitelju gosp. Hernausu, časten večer. Slavnost se je vršila v veliki dvorani hotela »Avstrija«, ki je bila docela napolnjena najodličnejšega trškega občinstva in okoličanov. Društveni načelnik gosp. Koropec je pozdravil navzoče, nakar je godbeni klub zaigral krepko koračnico. Poleg godbenega kluba je še pri slavnosti sodeloval tega izborni kvintet in pa mešani zbor domače čitalnice. Vzpored koncerta je bil mnogovrsten in izboren. Po 3. točki je imel slavnostni govor društveni načelnik gosp. Koropec. Kratko in jedrnat je opisal neutrudljivo delovanje slavljenčeve v teku 47letnega njegovega službovanja vobče, zlasti pa 33-letnega delovanja njegovega v Šoštanju. Slavljenec je ustanovil »Šaleško učiteljsko društvo«, ki mu je skoro do zadnjega časa predsedoval in čigar častni član je tudi od lanskega leta. Prav umestne so bile govornikove besede, ko je dejal: »Ne diči, dragi tovariš današnji večer Tvojih prs po pravici zasluženi zlati križec, a dičijo Te Tvoja dela, Tvojega dela sad, ki ga je rodilo, rodi in bo rodilo Tvoje uspešno vsejano seme.« Končno je govornik izrazil še presrčno željo vseh navzočih, da bi dal Bog slavljenecu mnoga, mnoga leta uživati tako zasluženi pokoj po tolikoletnem neumornem delu. Govorili so nadalje še: deželni poslanec gospod Iv. Vošnjak, ki se je v imenu okrajnega šolskega sveta poslavljajal od večletnega, delujočega člana te korporacije; občinski predstojnik trški, župan gosp. Rajšter, je napil slavljenca v imenu občinskega odbora in se mu tudi pri tej priliki kot bivšemu mnogoletnemu občinskemu odborniku zahvalil za njegovo delo njegov trud tudi v tej častni službi. Kot prvemu tovarišu in staremu prijatelju je napil gosp. Smolnikar. Med koncertnimi točkami se je vrstilo še več zahvalnih govorov bivših slavljenčevih učencev in prijateljev. Tako se je slavnost vršila v najlepšem veselju, in lahko rečem, da je bil čas pač prekratek. Dragi tovariš Hernaus, ta večer, ki Ti ostane gotovo trajno v spominu, Ti je priča, da si bil vedno mož na svojem mestu. Naj Ti bo v trajno zadostilo, da si zvesto in uspešno služil šoli in domovini, nakar Ti še tu kliče mo: »Zdravstvuj in uživaj zasluženi pokoj najslajše v svojem novem domicilu!«

Goriško.

Učiteljsko društvo za sežanski šol. okraj zboruje v Komnu dne 12. t. m. ob 10. predp. Dnevni red: 1. Poročilo predsednikovo. 2. Overjenje zapisnika. 3. Aforizmi iz šolskega l. 1904-05. Poroča g. Ant. Mervič. 4. Rezni Predlogi. 5. Vaje v petju. K obilni udeležbi vabi Odbor.

Književnost in umetnost.

Zvonček. V 10. številki ima to-le lepo vsebino. 1. Legenda o Dobroti. E. Gangl. Pesem. 2. Ali že odhajate? Andrej Rape. Povest. 3. V slovo. E. Gangl. Pesem. 4. Zvesti pes. Juraj Pangrac. Povest s podobo. 5. Zadovoljni zamorček. Podoba. 6. Jamica v licu. E. Gangl. Bajka. 7. Dobrota in Hvaležnost. Borisov. Bajka. 8. Kako sem potoval v Rusijo. Ferd. L. Tuma. Poučni spis. 9. Prijatelj mladine F. G. Hrastničan. Prizor iz Prešernovega življenja. 10. Vsak začetak je težak. Podoba. 11. Poslednje slovo. Fran Žgur. Pesem. 12. Deklica na klopci. E. Gangl. Pesem s podobo. 13. Uvela rožica. Borisov. Povest. 14. Spomin. Borisov. Pesem. 15. V zlatem jutru. Branko Brankovič. Pesem

16. Diha sapica večerna ... Borisov. Pesem. 17. Pouk in zabava.

»Mali dobrotvor«. Na željo mnogih cenjenih prijateljev in naročnikov »Maloga dobrotvora« so izšle toletne 1., 2., in 3. številke tega mladinskega lista v enem zvezku pod imenom »Srčike«. Vsebinsko so jim zbrali najmarljivejši in najboljši hrvaški mladinski pisatelji: Jelice Belović - Bernadričkovska, M. Jurčić, R. Klaić, R. F. Magjer, J. Majnarić, R. baron Maldini, Stj. Širola, N. Toth i dr. Tudi v bodoče bo izhajal »Mali dobrotvor« v četrtletnih zvezkih, broširan in obrezan. Cena mu ostane ista, to je samo 80 h za vse leto, a obseg bo za 2 polji večji nego dosedaj in to večjega formata. Poedini zvezki stanejo samo po 20 h. Naročnino in rokopise je pošiljati Fr. Bartušu, ravnaajočemu učitelju v Zagrebu.

Ročni zapisnik z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Južnem Štajerskem in Primorskem in z osebnim statusom kranjskega ljudskega učiteljstva za šolsko leto 1905-1906. XII. letnik. Sestavil L. Jelenc, učitelj v Ljubljani. Cena: Za 75 učencev K 1.40, za 100 učencev K 1.50, za 125 učencev K 1.60, za 150 učencev K 1.70 i t. d. — Pred nami je torej XII. letnik tega priljubljenega »Ročnega zapisnika«, ki ga je 11 let z veliko marljivostjo urejal g. Štefan Primožič, a ki je sedaj prešel v last »Zaveze avstr. jugoslovanskih učit. društev«, njega uredništvo pa je prevzel g. L. Jelenc, ki je opravil svoj posel vestno in izborno. Gradivo je pomnoženo in izpolnjeno za tri tiskane pole. Oprema je lična, tisk jaseen. Naj bi ne bilo zavednega učitelja in zavedne učiteljice brez »Ročnega zapisnika«. Naroča se pri vodstvu »Zaveze« ali pri Dragotinu Hribarju v Ljubljani.

Metodika zemljepisnega pouka v ljudski šoli, razkazana na svojem razvoju. Spisal Gabriel Majcen. Tiskala in založila »Goriška Tiskarna« A. Gabršček v Gorici. Cena 2 K, po pošti 2 K 20 h. — C. kr. vadniški učitelj Gabriel Majcen v Mariboru je napisal metodično knjigo ki je edina te vrste v slovenskem jeziku. Slovensko učiteljstvo mora biti hvaležno g. tovarišu, ki je sestavil delo, kakršnega zares nimajo niti večji narodi. Tu je zbrana in obdelana vsa snov, ki sodi v zemljepisni pouk. Vrhutega je podana tu vsa zgodovina, da ima učitelj popolno sliko tega važnega predmeta. — Priporočamo knjigo najtopleje z željo, naj bi ne bilo učitelja, ki bi si ne omislil te znamenite knjige.

»Sarajevski Šolski Vjesnik«, stručni list zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu, objavlja v 5.—6. letošnji številki jako laskavo oceno o lanskim knjigah »Slovenske Šolske Matice«.

Josip Freuensfeld - Rádinski: Zvezde ugašajo ... Pesmi. Uredila Fran Cvetko in Vekoslav Spindler. — Josip Freuensfeld, vzoren slovenski učitelj, je šel l. 1893. iskat v Prago zdravja. Našel je večno ozdravljenje — smrt. Minilo je od tedaj skoro celih 12 let. Truplo mu je sprhnelo daleč na slovanskem severu. Utrinki njegovega duha so ležali razmetani po slovanskem časopisju. Lotila sta se dela tovariš Cvetko in pesnik Spindler in sta zbrala Freuensfeldovega duha otroke. Imamo jih sedaj pred seboj v lepi knjigi, ki nam kaže simpatično pesnikovo lice, a še lepšo njegovo dušo. Tistim, ki so ga poznali, se oživi ob čitanju milozvonic njegovih pesnitev nanj spomin z vsem bridkim občutkom, da ni več med njimi blagega učitelja, ki mu je iz srca kipela pesem, prepojena s tihim hrepenenjem, s toplo ljubeznijo, z moško voljo.

Učiteljstvo gleda v Freuensfeldu pesnika, ki mu ni ubila borba življenja plemenite pesniške sile, snujoče globoko v srcu. Zatorej ne čitamo v njegovih verzih praznoglasihi verzifikacij, ki zvane brezledno mimo nas, ampak njegovi verzi so priča pristnega pesniškega talenta, ki je pesnil sam ob sebi, proti volji in zoper voljo zunanega sveta. Ta okolica je vplivala nanj s tistimi vtiski, ki je bila zanje najbolj dovtetna Freuensfeldova duša. Pronikli z lastnim njegovim nazorjem, umetno prirojeni in obdelani v srcu, so prišli na dan, ubrano izliti v govor njegove duše ... Življenje ga je ubilo fizično, a zamrznil ni ob viharju njegovem vrelec pesmi, zamrznil ni zategadelj, ker je bil pesnik, ki ga je nosil v prsih.

Freuensfeldove pesmi so drobne. Kot rahlo cvetje so, potrmano na livadi. Kar je prave lirike v njih, nosi na sebi